

Т. Л. Подкупко

Одеса, Одеський національний медичний університет

ВПЛИВ УКРАЇНОК СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ НА ХІД ІСТОРІЇ

На сьогодні доволі актуально постали гендерні проблеми у розвитку сучасних міст. Зараз, коли можливості жінки значно розширились порівняно з попередніми десятиліттями, не те що століттями, вона прагне до самореалізації. В містах проблеми рівності прав і можливостей постають більш актуально, ніж в селах, завдяки бідшій кількості цих можливостей. Спроба жінок, зокрема, українок, бути не лише дружинами і матерями, а й впливати на хід історії, відомі здавна.

Чого варті лише державотворчі зусилля і реформи княгині Ольги. Жоден князь до того не спромігся об'єднати довкола Києва племена не військовою силою, а економічними важелями. Після «податкової» реформи Ольги на довгі роки племена і народи Київської Русі визнали її владу. Крім того, чи не єдиний випадок в середньовічній історії, й не лише України, коли з приходом до влади нового володаря попередній лишається в живих. Відоме гасло: «Помер король! Вітаймо нового короля!», в цьому випадку не спрацювало. Ольга віддала владу синові, після його повноліття. Коли Святослав Завойовник мечем розширював територію держави, Ольга лишалась в Києві, і правила від його імені¹. За княжої доби, в питанні жіночих впливів в історії, варто згадати і трьох дочок Ярослава Мудрого. Анну знає весь світ як королеву Франції, яка привезла з собою як посаг Рейнське Євангеліє, на якому присягало не одне покоління королів. Генріх I, був не письменним, тому документи часто підписувала Анна, як королева Франції. Згодом, коли її син Пилип став королем, вона гордо підписувалась, як Анна, мати короля Франції².

Анастасія Ярославна стала королевою Угорщини – однієї з провідних держав Європи раннього середньовіччя. Її чоловік Андрій, ще дитиною був взятий як заручник Ярославом Мудрим, щоб угорці не турбували західні кордони Русі. Проте, виховувався в повазі та шані, як нащадок королівського двору, отримав фундаментальну освіту при «університеті» Ярослава Мудрого в Києві. До речі, це перший вищий навчальний заклад в Європі. Анастасія там навчалась разом з майбутнім чоловіком. Це той дуже рідкісний випадок в історії, коли династичний шлюб відбувся не лише через політичні і економічні реалії, а й через бажання молодих бути разом.

Ще одна донька Ярослава Мудрого – Єлизавета, вийшла заміж за короля Норвегії – Гарольда. Він був другим сином короля, і його відправили вчитись в Київ. Тут від познайомився з дуже гарною, але надмінною княжною. Було кілька невдалих

¹ Айбабін, Олександр. Історичний атлас України. Найдавніше минуле. Русь (Київська держава, Галицько-Волинська держава) [Картографическое издание] / Олександр Айбабін, Володимир Баран, Михайло Відейко, Леонтій Войтович, Наталія Герасименко; Авт.-упоряд. Юрій Іванович Лоза. – К. : Мапа, 2010. – 300 с.

² Толочко, Петро Петрович. Київська Русь / Петро Петрович Толочко. – К. : Абрис, 1996. – 360 с.

спроб сватання. «Старші сестри стали королевами, а я буду не знати ким?» За легендами підбурюваний юнак, засліплений коханням поїхав додому, де вбив батька і старшого брата. Коли вже він посватався королем, то тримав згоду. Однак цей шлюб урвався через смерть Гарольда (ймовірно отруєння), а Єлизавета вийшла заміж вдруге за Шведського короля¹.

Доньки отримали від батька політичний хист, дипломатичні таланти. І доки були живими Ярославни, і навіть їх прямі нащадки, з цими країнами не було не те що війн, а й найменших конфліктів. Але жінці в тодішньому світі діставалась можливість самореалізації лише через чоловіка. На пряму діяти не доводилось. Тому можна лише захоплюватись можливостями тодішніх жінок не лише продумувати впливи на політичні події, а свої ідеї вкладати в голови чоловіків, і переконувати їх, що то саме вони так і придумали.

За часів козацького державотворення жінки теж мали не аби який вплив на політику, але теж опосередковано через своїх знаних чоловіків. Найбільш яскравий приклад козацької доби як з достатньо скромної і не амбітної людини мало не вийшов гетьман України. Мова йде про Василя Кочубея. Сам нащадок кримського татарина прагнув тихого спокійного життя. Проте, його дружина – Любов Федорівна бачила себе гетьманшею. Жінка була донькою полтавського полковника Федора Жученка, прагнула влади, звятяг і діяльності. Самій, звісно, в ті часи кар'єри зробити не було ніякої змоги і вона весь свій запал спрямувала на просування по службових сходинках чоловіка. Вона буквально підштовхувала чоловіка до рішучих кроків. Підбурювала до яскравих вчинків, і як наслідок в 1687-1699 рр. він став генеральним писарем. Ця посада дорівнювала міністру закордонних справ, з певними повноваженнями і в середині Української Козацько-Гетьманської держави. В 1700 році Іван Мазепа призначає Василя Кочубея генеральним суддею. Це вже посада другої людини в державі після гетьмана. Крім того, В.Кочубей не раз виконував обов'язки наказного гетьмана².

Мрії амбітної жінки відбиті в низці замовлених нею портретів чоловіка на яких він значиться як гетьман України (підписано художником на замовлення Л.Кочубей). Один з таких портретів кінця XVII ст. зберігається в Одеському Художньому музеї, завезений в Південну пальміру нащадками Василя Леонтовича і Любові Федорівни в XIX ст. В подальші століття жінки могли реалізувати себе або виключно як матері і дружини, або впливаючи на хід історії через своїх чоловіків.

Тисячоліттями складалась теза, що головне призначення Жінки – материнство. Так, жінка має реалізувати себе і в соціумі, і професії тощо. Але якщо вона

¹Софія Київська: Візантія. Русь. Україна : зб. статей / В.о. НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Нац. заповідник "Софія Київська"; Відп. ред. П. С. Сохань; Редкол. О. О. Маврін, Ю. А. Мицик, В. І. Ульяновський; Упоряд. Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко.— К. : Б/в, 2011.— 348,[3] с. 300 пр.—Бібліогр.: с. 337-349.

²Оглоблин, Олександр. Гетьман Іван Мазепа та його доба : [Зб. праць] / ОлександрОглоблин; В.о. Укр. Історичне Товариство ; Ред. Любомир Винар; Упоряд. Ігор Гирич, Алла Атаманенко.— 2-е вид.— Нью-Йорк, К., Львів, Париж, Торонто : Б/в, 2001.— 464 с.

відмовиться народжувати, то чоловік цього не зробить фізично. Велика кількість дітей росте на штучному вигодовуванні, однак материнське молоко ні замінить ніщо. Дитина може заснути без маминої колискової, але чи буде це добре для неї, і для матері також? Якщо Природою, Богом дано жінці бути Жінкою, то навіщо перетворюватись лише на соціально активний елемент суспільства? Все має бути в гармонії. На жаль, в сучасному українському суспільстві, материнство стає вироком, коли жінка заради своїх дітей змушена втрачати роботу, кидати навчання, відмовлятися від громадського життя!

Жінка повинна реалізувати себе як Мама, однак вона має бути достатньої цікавою і значущою для дитини не лише як годувальниця, а й як особистість. Для цього Державі необхідно створити такі умови коли, материнство стане комфортним, почесним правом і обов'язком жінки!